

SOBRE ELS MALNOMS DE LA FONT D'EN CARRÒS

Ramon MILLET PONS

La Font d'En Carròs, poble situat al sud de la comarca de la Safor amb 3500 habitants, ha vist "batejar" els seus fills (com la majoria de comunitats petites) no solament amb noms (prenoms) i cognoms inscrits oficialment al Registre Civil sinó que molts d'ells han rebut un sobrenom o malnom creat a partir de les característiques físiques o morals, del lloc d'origen, de la filiació, o de qualsevol esdeveniment, objecte, o persona, lligats a la persona designada.

El malnom, nascut per a distingir unes persones d'altres amb el mateix nom, conté els semes que segons els seus creadors descriuen la persona, i es basa, en general, en apel·latius o noms comuns i naix en una situació concreta.

Buscar les raons d'aparició i creació del malnom; relacionar el significat del malnom, la situació i les característiques del portador, descobrir per què n'ha predominat una i no altra, interpretar les motivacions del creador del malnom..., és l'aspecte més interessant d'aquest estudi.

El propòsit d'aquesta comunicació és:

- Elaborar un recull de malnoms de la Font d'En Carròs.
- Explicar les raons i motivacions del seu naixement i perduració.

La metodologia emprada han consistit en les enquestes orals a gent de diverses generacions, on demanava el malnom de persones concretes i la seua motivació.

Els resultats més importants són:

1. Els malnoms passen de ser substantius comuns amb un significat específic en la llengua comuna, vius, a fossilitzar-se, perdre el seu sentit i, fins i tot, a desaparèixer de la llengua viva. Per exemple:

Bolo, "pedra redona"; Blic, "persona de poca formalitat"; Gardiu, "minyó eixerit"; Moixú "ocell o peix"; Sancarró, "espantaocells".

2. En una societat petita on els prenom: Vicent, Miquel, Maria..., i cognoms: Escrivà, Fuster, Millet, Monzó, abracen la major part de la població, el malnom esdevé un element suplementari diferenciador contra els homònims i poder distingir les persones.

3. L'existència de malnoms familiars, transmesos de generació en generació, que designen una àmplia família, no lleva que, individualment, els membres de la família reben altres malnoms, però, en canvi, aquests són coneguts en cercles més restringits.

4. Ens trobem en un moment de ràpida evolució, gairebé de crisi dels sobrenoms, el temps afebleix o neutralitza malnoms, que semblen mortificants o humiliants, i, en canvi, uns altres, d'aspecte intranscendent, són rebutjats i considerats ofensius pels interessats. El fet depén, en bona part, de la interpretació donada a l'episodi o anècdota causants de la nominació.

Hem introduït una classificació semàntica seguint les indicacions d'Enric Moreu-Rey on:

A. Reflecteixen una qualitat constant, referida:

A.1. a la **situació familiar**.

A.2. al **físic**: 1. *descriptivament*.
2. *metafòricament*.

A.3. al **caràcter**.

A.4. a la **dedicació professional**:

1. *directament*.
2. *per metonímia*.

A.5. a una **dedicació no professional**.

A.6. a la **relació amb un antropònim**.

A.7. a la **relació amb un topònim**.

B. Recorden una qualitat no constant, relacionada amb un fet episòdic, una anècdota, un fet de paraula, etc.

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Àgueda	A.6	"Del nom de la mare"
Alsidrets	A.6	"Del nom Isidre i són menuts"
Amadeo	A.3	"Fals com el duro Amadeo"
Americà	A.7	"Emigrà a Amèrica"
Andanes	A.4.2	"Dels canyissos de la pansa"
Andrés	A.6	"Del nom del pare"
Andreso	A.6	"Del nom Andrés i són grandots"
Animetes		
Antimo		
Antoní	A.6	"Del nom del pare"
Antonines	A.6	"Filles d'Antoní"
Bacenilla	B	"Trencà un bací"
Bacora	A.3	"Curt d'enteniment"
Balde	A.5	"Fou Batle"
Baltasar	A.6	"Del nom del pare"
Barana	B	"Caiqué per una barana"
Barba-roja	A.2.1	"Té la barbaroja"
Barber	A.4.1	"D'ofici"
Barrabàs	A.3	"Fals i mentider"
Barrera	A.2.2	"Ample de cos"
Barreta		
Barrilo	A.2.2	"Per la forma del cos"
Batall		
Beata	A.3	"Persones molt devotes"
Bela	A.6	"Del nom Isabel"
Belda	A.6	"Del cognom Belda"
Bernat	A.6	"Del cognom Bernat"
Bimba	A.2.2	"Persona grassa"
Bitxo	A.2.2	"Molt lleig i roïn"
Blanc	A.2.1	"Pel color de la pell"
Blanco	A.2.1	"Pel color de la pell"
Blanes	A.6	"Del cognom Blanes"
Bleda	A.3	"Incrèdul"
Blic	A.3	"Informalitat"
Bocana	A.2.2	"Boca molt gran"
Boix		
Bola		
Bolera	A.7	"Del molí Bolera"
Bolo	A.2.2	"Per la forma del cap"
Boluda	A.6	"Del cognom Boluda"
Borrego		
Borrosco		
Botijós	A.2.1	"Dificultats en el parlar"
Bòtul	A.2.2	"Caminava amb dificultats"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Bou	A.2.2	"Quan s'enujjava ho semblava"
Bufa	A.3	"Presumit"
Bunyol	B	"Es menja una font de bunyols"
Burra	A.4.2	"Posseïa una burra"
Bussos	A.2.2	"Per les ulleres"
Butic	A.2.2	"De malmon Gostí, però molt fi"
Cabellera	A.2.1	"Duia els cabells molt llargs"
Cabota	A.3	"Tossut"
Cabra	A.4.2	"Cabrer"
Cabrera	A.6	"Del cognom Cabrera"
Cacaua	A.2.2	"Sempre anava menjant cacau"
Cadú		
Cagotes	A.3	"Aterria la gent"
Caifàs	A.3	"Per les seues maldats"
Calavera	A.2.2	"Pel seu aspecte físic"
Caldo		
Calimanyo	B	"No sabia dir caliquenyo"
Calúmnia	A.3	"Difamador"
Camarena	A.6	"Del cognom Camarena"
Camila	A.6	"Del nom de la mare"
Campaner	A.4.1	"Tocava les campanes"
Campeón	A.3	"Feia tots el oficis"
Cándido	A.6	"Del nom Cándido"
Canet	A.6	"Del cognom Canet"
Cangrena	A.2.2	"Pel color de la pell"
Canitxe	A.2.2	"Per l'estatura petita"
Canyete	A.2.2	"Molt prim de cos"
Cap de ceba	A.2.2	"Per la manca de cabells"
Cap d'all	A.2.2	"Per la forma del cap"
Cap de misto	A.2.2	"Per la petitesa del cap"
Caparrulla	A.3	"Curt d'enteniment"
Carabassetes		
Caragol		
Carmela	A.6	"Del nom Carmela"
Carnissera	A.4.1	"D'ofici"
Carril	B	"Es carregà una barra de ferro"
Casanova	A.6	"Del cognom Casanova"
Cassolero	A.4.1	"Terrisser"
Castellà	A.7	"Immigrant"
Castellana	A.7	"Provinent d'un poble castellà"
Català	A.7	"Provinent de Catalunya"
Catalana	A.7	"D'origen català"
Catalina	A.6	"Del nom Catalina"
Catxap	A.2.2	"Per l'estatura petita"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Catxarro	A.2.2	"Per la manera de vestir"
Catxotxes	A.2.2	"Per la forma de caminar"
Cauet	A.2.2	"Per l'estatura petita"
Ceba	A.4.2	"Venia cebes"
Cegueta	A.2.1	"Per ceguessa"
Cellut	A.2.1	"Per les celles exuberants"
Cèntim	A.3	"Per la seua avarícia"
Coc	A.6	"Del cognom Coch"
Coca	B	"Es menjà una coca tot sol"
Cogueja	B	"No sabia dir corretja"
Col·lega	B	"Sempre ho diu"
Col·locati	A.2.2	"Sempre està fumant marihuana"
Colau	A.6	"Del nom Nicolau"
Comare	A.4.1	"Feia de Comare"
Con ocho basta	A.1	"Família nombrosa"
Conill	A.2.2	"Per la forma de les dents"
Conna		
Corbellot	B	"Sempre duia un corbellot"
Corcoma	A.3	"Era molt dolent"
Cota	A.2.2	"Per la forma de vestir"
Coto	B	"Es pegà un gran colp"
Cotxi	A.2.2	"Per la manca d'higiene"
Cremant		
Cuc	A.3	"Treballador i estalviador"
Culot	A.2.2	"De cul gros"
Cullerot	A.7	"Originari de Cullera"
Curro	A.2.1	"Per la manca d'una mà"
D'Almoines	A.7	"Originari d'Almoines"
D'Elvira	A.6	"Fill d'Elvira"
De sa Mare	A.1	"De pare desconegut"
De l'oli	A.4.2	"Venedor d'oli"
Del Nostre Senyor	A.5	"Persona molt devota"
Del forn	A.4.2	"Forners"
Descaptable	A.2.2	"Per la seua calvície"
Dimoni	A.3	"Roïn i mal intencionat"
Doménec	A.6	"Del cognom Doménec"
Dorotea	A.6	"Del nom Dorotea"
Drapero	A.4.1	"Drapaire"
El molí	A.7	"Vivia al molí Primer"
Empelt	A.2.2	"S'empeltà cabells a la calba"
Ert	A.2.1	"Per la rectitud de l'espata"
Escolàstica	A.6	"Del nom Escolàstica"
Esteve	A.6	"Del nom Esteve"
Estudiant	A.5	"Estudià fins molt major"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Facunda	A.6	"Del nom Facunda"
Fage	B	"No sabia dir frare"
Farrí	B	"No sabia dir fadrí"
Ferrer	A.4.1	"D'ofici"
Ferrero		
Fidela	A.6	"Del nom de la mare"
Figuirito	A.2.2	"Menut i güendo"
Filosa	A.4.1	"Filadora"
Flare	A.4.1	"Frare"
Florencio	A.6	"Del nom Florencio"
Flores		
Francés	A.7	"Immigrà a França"
Fransua	A.7	"Immigrà a França"
Frívola	A.6	"Del nom Frívola"
Fulleraca		
Fumaoret	A.2.2	"Per la cigarreta a la boca"
Furó	A.2.2	"Tafanejava pertot arreu"
Gallina	A.3	"Covard"
Gallo	A.3	"Valent i presumit"
Galló		
Gambeta		
Gardiu	B	"Xiquet molt eixerit"
Garreta	A.2.2	"Li manquen dits a les mans"
Garrigosa	A.6	"Del cognom Garrigosa"
Garrilla	B	"Acostumava a fer l'aperitiu"
Garrofa	A.3	"Espigolava pel terme"
Garruda	A.2.1	"Per la forma del cos"
Gasparín	A.6	"Del nom i menut d'estatura"
Gat	B	"De menut arrapava"
Gepa	A.2.1	"Geperut"
Gerrero	A.3	"Discuteix acaloradament"
Gerreta	A.2.2	"Per la forma del cos"
Giatana		
Godofredo	A.6	"Del nom Godofredo"
Gorbatxov	A.3	"Comunista cridaner"
Gorlí		
Gorra	A.3	"Li agrada que el conviden"
Gostí	A.6	"Del nom Agustí"
Gostina	A.6	"Del nom Agustina"
Gracieta	A.6	"Del nom Gràcia"
Granjero	A.2.1	"Treballà en una granja"
Gualkitena		
Guantxo	A.2.2	"Per la seua semblança"
Guapetes	A.2.2	"Germanes guapes"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Guatle		
Güeleta		
Güenda	A.3	"Per escodrinador"
Guixa		
Guli		
Herminia	A.6	"Del nom de la mare"
Hilaria	A.6	"Del nom Hilaria"
Idelfonso	A.6	"Del nom del pare"
Jeroni	A.6	"Del nom Jeroni"
Joan	A.6	"Del nom Joan"
Jònega	A.4.2	"Vaquer"
L'angelillo	A.5	"Cantava com l'Angelillo"
L'àsens	A.4.2	"Treballa en la Cambra Agrària"
L'ermità	A.7	"Viu al costat de l'ermita"
L'hereu		
L'orxano	A.7	"Originari de l'Orxa"
Leyland	A.2.2	"Per la fortalesa de cos"
Litri	A.5	"Volia ser torero"
Loreto	A.6	"Del nom Loreto"
Llaella	A.3	"Arrimat a l'alcalde"
Llandetes	B	"Duia una armilla amb llandetes"
Llanterna	A.4.1	"LLanterner"
Llapissera	A.2.2	"Prim de cos"
Llarg	A.2.1	"Alt"
Lleganya	B	"De xiquet tingué lleganyes"
Lloba		
Llorca	A.6	"Del cognom Llorca"
Malany	A.3	"Roïn"
Malcarat	A.2.1	"Lleig"
Maleta	B	"Robà una maleta amb diners"
Malo	A.3	"Roïn"
Malonda	A.6	"Jugava a pilota com Malonda"
Mallorquina	A.7	"Originària de Mallorca"
Mamó	A.2.2	"Alt i templat"
Mançano		
Maneta	A.2.1	"Defecte a les mans"
Manotes	A.4.2	"Manobre desastrat"
Maravilla	A.3	"Vanitós"
Marcelina	A.6	"Del nom de la mare"
Mare em cague	B	"Ho digué de fadrina"
Margarí	A.6	"Del nom Margarita"
Marí	A.6	"Del cognom Marí"
Maria Rosa	A.6	"Del nom de la mare"
Mariana	A.6	"Del nom de la mare"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Marianeta		
Maridona	A.3	"Marieta"
Marmoliste	A.4.1	"D'ofici"
Martina	A.6	"Del nom Martina"
Marxena	A.6	"Cantava com Marchena"
Mascarrell	A.6	"Del cognom Mascarell"
Matarile	B	"Cantava la cançó Matarile..."
Matxote	B	"Ho deia —jo sóc matxote—"
Meló	A.2.2	"Cap gran"
Mellat	A.2.1	"Per la manca de dents"
Mercaera	A.7	"Vivien a la casa Mercadera"
Merda la veta	B	"Xafà merda"
Merda de gos	B	"Sempre ho deia"
Meregildo	A.6	"Del nom Hermenegildo"
Mestricó	A.3	"Ho sabia tot i menut"
Metrellaora	A.2.2	"Tartamudeja"
Mexicano	A.7	"Vingué de Mèxic"
Milà	A.6	"Del cognom Milà"
Milxoret	A.6	"Del nom Melchor i menut"
Minero	A.4.1	"Treien terra per a cassoles"
Minyó		
Miquel	A.6	"Del nom Miquel"
Missero	A.3	"Acudia a missa tots els dies"
Moixú		
Molinera (la)	A.4.1	"Antics moliners"
Moliners	A.2.1	"Propietaris del molí"
Moneder	A.3	"Agarrat"
Moniato		
Monjo	A.5	"Volia ser monjo trinitari"
Monquerí		
Moratal	A.6	"Del cognom Moratal"
Moreno	A.2.1	"Pel color de la pell"
Morera		
Morillo	A.2.1	"Pel color de la pell"
Morquí	A.7	"Vivia al Morquí"
Morrut	A.2.1	"Per la forma dels llavis"
Mosca morta	A.2.2	"Ho sembla quan beu"
Municipal	A.4.1	"D'ofici"
Munyós	A.6	"Del cognom Muñoz"
Muriona		
Mut	A.2.1	"No pot parlar"
Nabet	A.2.2	"Per l'estatura menuda"
Nadal		
Nano	A.2.2	"Per l'estatura menuda"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Nàsia	A.6	"Del nom Ignacia"
Navarro		
Nebotín	A.1	"Tenia molts oncles"
Negre	A.2.2	"Pel color de la pell"
Nimbo	A.2.2	"Sembla l'elefant Nimbo"
Nina	A.2.2	"Guapet de cara"
Ninya		
Ninyo perdido	B	"Es perdé de xiquet"
Ninyo		
No me la mereix	B	"Hò digué de la seua promesa"
Noi	A.7	"Originari de Catalunya"
Olivera	A.7	"Originària d'Oliva"
Oliveta	A.4.2	"Venia olives"
Orèfum		
Orellotes	A.3	"Ho escolta tot"
Pablanquer	A.4.2	"Forner"
Palabra	A.3	"Mentider i fals"
Pallola	A.2.1	"La tingué de major"
Pàmpols	A.2.2	"Orelles grans"
Panera	A.2.2	"Anques voluminoses"
Panou	B	"Menjava pa amb ou"
Panxa		
Panxeta		
Paraigüer	A.4.2	"Reparava paraigües"
Pardal		
Pardalí		
Parets	A.6	"Del cognom Parets"
Parra (la)	A.7	"Ne tenien una davant de casa"
Pasqual	A.6	"Del nom Pasqual"
Pastera	A.4.2	"Manobre d'ofici"
Pastora	B	"Pasturava unes cabretes"
Pastoret	A.6	"Del cognom Pastor"
Patata	A.2.2	"Per la forma del front"
Pato		
Patró	A.7	"Originaris d'Alpatró"
Pauet	A.6	"Del nom Pau "
Pecaora	A.3	"Per la llibertat sexual"
Pegolí	A.7	"Originaris de Pego"
Peixcaterra	A.4.1	"Venia peix"
Pelaputes	A.3	"Per batejador"
Pelat	A.4.1	"Per la manca de cabells "
Pèls	A.3	"Ho arplegava tot"
Pelut	A.2.1	"No es tallava mai els pèls"
Penya	A.4.2	"Picapedrer d'ofici"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Pepa Aurora	A.6	"Del nom de la mare"
Pera	A.6	"Del nom Pere"
Perol	A.4.2	"Cassolers d'ofici"
Petaca	A.2.2	"Ample i baixet"
Petol		
Petrel		
Petrella		
Piano	A.5	"Tocava un piano"
Pilero	A.7	"Originari de Piles"
Pilotari	A.5	"Jugador de pilota"
Pintat		
Pinxo calavera		
Pirata	A.6	"Del cognom Piris"
Pirranya	A.3	"Cruel i roïn"
Pistolo	B	"De xiquet jugava a pistolers"
Piu	A.3	"Per l'activitat sexual"
Planta baixa	A.4.2	"Per l'estatura"
Po	A.2.2	"Tartamut"
Poero	B	"Caigué de xiquet a un pou"
Poeta	A.5	"Li agrada versejar"
Polet	A.6	"Del cognom Polo i menut"
Polit	A.3	"Presumit"
Polsera		
Polveriste	A.4.2	"Pirotècnic d'ofici"
Poll	A.2.2	"Per la seua semblança"
Pompilia	A.6	"Del nom Pompilia"
Porro		
Porta		
Pota	A.2.2	"Per la forma de caminar"
Potriera	A.7	"Originària de Potries"
Primo		
Putxarra		
Quarteró	A.2.2	"Per l'estatura petita"
Quinto		
Rabosa	A.3	"Valent i espavilat"
Raça	A.3	"Valent"
Raimundo	A.6	"Del nom Raimundo"
Rata		
Ravanell		
Realera	A.7	"Originària del Real de Gandia"
Regalissia	B	"Sempre en duu un tros"
Rei	B	"Partidari del rei carlista"
Ribes	A.6	"Del cognom Ribes"
Ricarda	A.6	"Del nom de la mare"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Rimpaina		
Roc	A.6	"Del cognom Roc"
Roig	A.2.1	"Pel color de la pell"
Roja (la)	A.2.1	"Pel color dels cabells"
Ronda	B	"Acompaya la banda de música"
Rosquilla	A.4.2	"Flac"
Ruat	A.7	"Originaris de Rugat"
Rull	A.4.1	"Per la forma dels cabells"
Rulla (la)	A.4.1	"Per la forma dels cabells"
Sagristana	A.5	"El pare fou sagristà"
Salero	A.4.2	"Venedor de salat"
Salidonio	A.6	"Del nom Celedonio"
Salivà	B	"Ne tirava molt a sovint"
Samaruc	A.2.2	"Per l'estatura petita"
Samuel	A.6	"Del nom Samuel"
Sancarró	A.2.2	"Pel seu aspecte físic"
Sanmiquelera	A.7	"Vivia en l'ermita Sant Miquel"
Saorí	A.6	"Del nom Salvador i menut"
Saorito	A.6	"Del nom Salvador i menut"
Sapeta		
Sardina	A.4.2	"Fill de la pescatera"
Sargento negro	A.3	"Corredor de taronja exigent"
Sastre	A.2.1	"D'ofici"
Seguí	A.6	"Del cognom Seguí"
Senenta	A.6	"Del cognom Senent"
Sentis	A.2.2	"D'olor desagradable"
Senyoret	A.3	"Malfaener"
Sereno	A.4.1	"D'ofici"
Serra		
Serrano	A.4.2	"Músic de la banda"
Simons	A.6	"Del nom Simó"
Sisto	A.6	"Del cognom Sixto"
Sivilera	A.4.2	"El pare fou Guardia Civil"
Soca	A.3	"Sempre anava a la seua"
Sòcia (la)	A.7	"Vivia en la casa-societat"
Soler	A.6	"Del cognom Soler"
Solo	A.5	"Cantava el solo al cor"
Soll	A.1	"El més petit de la família"
Sopa	B	"Menjava sopes"
Sord	A.2.1	"Per l'oïda"
Suanio		
Surdet	A.2.1	"Esquerrer"
Sutja	A.2.2	"Per la manca d'higiene"
Tafarra	A.2.2	"Per les dimensions del penis"

NOM	CLASSIFICACIÓ	MOTIVACIÓ
Tarsan	B	"De xiquet pujava als arbres"
Taulaí	A.2.2	"Per la forma del cap"
Tenda	A.4.2	"Regentava una taverna"
Terraes	A.6	"Del cognom Terrades"
Tinyeta	B	"De xiquet tingué tinya"
Todopoderoso	A.3	"Regidor que ho controla tot"
Topí	A.2.2	"Per la forma del cap"
Torero	B	"De jove volia ser torero"
Torreta		
Tort	A.2.1	"Per la manca d'un ull"
Tramús		
Trini	A.6	"Del nom Trinitat"
Tropa		
Trosky	A.3	"Per la seua ideologia"
Tubos		
Tuis	B	"Ballador de Tuis"
Vaquero	A.4.1	"Vaquer"
Veneno	A.3	"Mal intencionat"
Venganet		
Vigilante	A.3	"Sempre guaitava"
Vinagre	A.3	"Mal geni"
Vitet		
Viti		
Vitorio	A.6	"Del nom Víctor"
Xalma	A.3	"Per la seua tranquil·litat"
Xambum	A.5	"Jugador amb mala sort"
Xarpa	A.3	"Curt d'enteniment"
Xarraca	A.2.2	"Per la forma de vestir"
Xata	A.2.1	"Per la forma del nas"
Xauet	A.2.2	"Per la petitesa del penis"
Xavea		
Xera	B	"Xiulava com una xera"
Xima	A.6	"Del nom Joaquina"
Ximenera		
Xirimita		
Xispa		
Xitxarra	A.3	"Molt fastigós"
Xitxau		
Xiulit	A.2.2	"Xiula molt bé"
Xocolate	B	"S'embrutà en un concurs"
Xoneta	A.5	"Recol·lector de caragols"